

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 27 februari 1931 kl. 5 e. m.

*Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion angående införande av importavgifter å fodermedel och där-
emot svarande restitution vid export av vissa animaliska
jordbruksprodukter.*

I en inom andra kammaren av herrar *Olsson* i *Kullenbergstorp* och *Andersson* i *Grimbo* väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 274, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an- hålla om utredning angående införande av importavgifter å fodermedel och en mot denna avgift svarande restitution vid export av runmärkt smör, fläsk, levande svin och ägg i syfte att därigenom bereda stöd åt den animaliska produktionen, ävensom om framläggande för riksdagen snarast möjligt av förslag i ämnet».

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»Det förödande priset på jordbruksprodukter har nu träffat även den animaliska produktionen över hela fältet. Man synes t. o. m. ha kommit i det läget, att priset hårdast drabbar de förädlade jordbruksprodukterna. Den frågan inställer sig, om det verkligen icke är möjligt att i någon mån påverka prisutvecklingen, som hotar att helt underminera våra lantbrukares existensvillkor. Då producenterna i vårt land icke kunna i nämnvärd grad påverka prissättningen på världsmarknaden, ställas de inför uppgiften att på andra vägar söka giva lantmännen ett bättre utbyte av produktionen. Det senaste årets starka prisfall för smör och fläsk på exportmarknaden har i hög grad aktualiserat frågan om stödåtgärder för exporten av dessa varuslag. Vid förra årets riksdag framlades ett förslag om införande av en avgift för importerade fodermedel och denna avgifts restituerande vid export av den färdiga produkten, vilken tanke vi fortfarande anse vara värd en närmare undersökning. Kunde den realiseras, vore det kanske möjligt att bringa den del av produktionen, det här gäller att bispringa, en god hjälp.

Restitutionsprincipen tillämpas i stor utsträckning på andra områden. En å råvaran och halvfabrikatet åsatt tull återbekommes av tillverkaren vid utförelsen av färdigfabrikatet, vid vars tillverkning ifrågavarande råvara eller råvara av enahanda slag tagits i bruk. En dylik tullrestitutionsprincip, som sedan gammalt befunnits lämplig och gagnelig för den industriella produktionens vidkommande, borde även kunna komma till användning för jordbrukets produktion, varvid vi här närmast tänka på framställningen av animaliska produkter. I en av dir. *Nanneson* utförd beräkning, återgiven som bilaga till särskilda utskottets utlåtän-

Utskottet.
Motionen.

de nr 2 vid 1930 års riksdag, angives noggrant, hur mycket en variation i priset per foderenhet betyder i variation av produktionskostnaderna för den färdiga varan. Med hjälp av dylika beräkningar torde det icke falla sig svårt att även för jordbrukets produkter tillämpa det nyssnämnda restitutionsförfarandet. Då priset inom landet å animaliska produkter i de flesta fall är beroende av det pris, som uppnås vid export, synes här finnas en väg att indirekt gagna producenterna.

Då det torde vara otänkbart att under nuvarande finansiella förhållanden ifrågasätta någon betydligare direkt statsutgift och den invändningen brukar framställas, att direkt statsbidrag till en exportvara verkar som exportpremie, varför man hyser en viss fruktan för repressalier från importländernas sida, men såvitt vi veta aldrig ifrågasatts något dylikt beträffande restitutionsförfarandet och någon invändning i dylik riktning knappast med fog kan göras mot ett tillvägagångssätt, innefattande importavgifter på fodermedel och restitution vid den färdiga produktens utförsel, vilja vi föreslå ett system av detta slag. Som utgångspunkt för ett förfaringssätt av ovan angivet slag ha vi tänkt oss en importavgift av 2 öre per kilogram fodermedel samt en restitution vid utförseln av smör å 40 öre per kilogram, fläsk 20 öre per kilogram, levande svin 10 öre per kilogram och ägg 20 öre per kilogram. Dessa siffror angivas dock endast som utgångspunkter och ej i något avseende såsom normerande. Vi ha endast medtagit dessa fyra slag av förädlade jordbruksprodukter, då dessa spela den ojämförligt största rollen för jordbrukarna och för det mindre jordbruket helt enkelt äro avgörande för dess existens. Såvitt vi kunnat finna har ej något rimligt förslag framlagts, som verkligen går på djupet med det ekonomiska spørsmålet om jordbrukets produktion av förädlade varor. Alla hittills framlagda förslag ha endast berört organisation m. m., frågor som i och för sig äro tillräckligt viktiga men ej gå till själva grunden av det svåra ekonomiska problemet. Detta ha vi ansett vara ytterligare ett skäl, varför nu en utredning i av oss angiven riktning bör företagas för att om möjligt komma till ett verkligt resultat, som ger någon utsikt att kunna bereda det mindre jordbruket existensmöjligheter i vårt land.»

Tullrestitution.

Till följd därav att motionärerna till stöd för det av dem ifrågasatta systemet med importavgifter å fodermedel och en däremot svarande restitution vid export av vissa animaliska jordbruksprodukter åberopat bestämmelserna om tullrestitution må rörande innebörden av dessa bestämmelser följande erinras.

För åtnjutande av rätt till tullrestitution uppställas enligt gällande bestämmelser krav på personlig identitet mellan importör, tillverkare och exportör. Hinder anses emellertid ej möta för den restitutionssökande att begagna sig av ombud i och för ombesörjandet av restitutionsvarornas in- och utförsel. Ett fasthållande av fordran på personlig identitet lärer icke vara förenligt med den av motionärerna föreslagna formen för restitution.

I fråga om allmän industrirestitution fordras numera icke materiell identitet mellan de införda materialerna och de i exportvaran ingående materialerna utan endast ekvivalens mellan de in- och utförda varorna i

avseende å varuslag och kvantitet. Ekvivalensen är dock uttryckligen begränsad till utländska varor. Från denna regel gäller emellertid det undantaget, att efter Kungl. Maj:ts prövning tullrestitution må medgivas i det fall, att det för sökanden skulle medföra synnerlig kostnad eller olägenhet att visa, att de använda artiklarna äro av utländskt ursprung, men han ådagalagt, att de till myckenhet och beskaffenhet överensstämma med de av honom införda. Denna lättnad i det tidigare gällande identitetskravet tillkom på förslag av 1925 års tulltaxerevision, som därvid med styrka betonade att, till förekommande av att restitutionen finge karaktären av exportpremie, ett medgivande av tullrestitution borde ifrågakomma endast i sådana fall, då ingen som helst skillnad föreläge i kvalitetsavseende eller eljest mellan det utländska och det inhemska råmaterialet. Beträffande kvarnindustriens produkter åter gäller, att rätt till tullrestitution medgives för den tull, som av idkare av kvarnrörelse erlagts för en exportvaran motsvarande kvantitet från utlandet införd omalen spannmål av samma slag. Ekvivalensen är sålunda här icke begränsad till utländska varor; de utländska råvarorna må ersättas med en motsvarande kvantitet inhemska varor av samma slag. I förhållande till de lättnader med avseende å kravet på materiell identitet mellan de in- och utförda varorna, som sålunda gälla för tullrestitution, skulle det av motionärerna ifrågasatta restitutionssystemet innebära ytterligare utvidgningar. Motionärerna torde nämligen hava åsyftat, att restitution skulle medgivas även för det fall att vid produktionen av exportvarorna använts inhemska fodermedel av helt annat slag än de införda och oberoende av huruvida exportören över huvud taget infört några fodermedel.

I en vid 1930 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 543, hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att för varje kilogram runmärkt smör, som utfördes ur landet, skulle utgå ett exportstöd av 40 öre samt att de därför erforderliga medlen eventuellt skulle anskaffas genom åsättande av avgifter å importerade fodermedel. Av det vid nämnda riksdag tillsatta särskilda utskottet upptogs denna motion till behandling i samband med tre andra motioner, avseende införande av exportpremier för smör och ost. I avgivet utlåtande nr 3, sid. 40, anförde utskottet, att på grund av de konsekvenser i olika riktningar, som skulle kunna befaras genom bifall till de i motionerna gjorda yrkandena, motionerna enligt utskottets mening icke borde av riksdagen bifallas. I anslutning därtill hemställde utskottet (sid. 45), att riksdagen måtte avslå motionerna i fråga. I en vid utlåtandet fogad reservation (sid. 49—51) förklarade en av utskottets ledamöter sig anse, att utskottet bort hemställa, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående införande av importavgift å fodermedel och medgivande av en mot denna avgift svarande restitution vid export av runmärkt smör, i syfte att därigenom bereda stöd åt mjölkproduktionen, ävensom om framläggan-

1930 års
riksdag.

de för riksdagen snarast möjligt av förslag i ämnet. I motiveringen till denna hemställan anförde reservanten, att därest ett dylikt system komme till genomförande borde motsvarande restitution medgivas jämväl vid export av övriga animaliska produkter, såsom fläsk, ägg och levande svin. Vid behandling av utskottets utlåtande beslöto båda kamrarna i enlighet med utskottets hemställan avslå motionerna.

*Utskottets
yttrande.*

De av motionärerna framlagda riktlinjerna för den av dem ifrågasatta anordningen med importavgifter å fodermedel och med en däremot svarande restitution vid export av smör och andra animaliska jordbruksprodukter medgiva icke vare sig ett bedömande, huruvida och i vad mån det svenska jordbruket skulle få nytta av en dylik anordning, eller en överblick av de konsekvenser i övrigt, som därav skulle följa. Då utskottet icke heller vid den prövning, som utskottet ägnat hithörande spörsmål, blivit övertygat därom, att den av motionärerna anvisade vägen är framkomlig, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka riksdagen att hos Kungl. Maj:t göra framställning om närmare utredning angående den av motionärerna ifrågasatta anordningen. Utskottet får därjämte erinra, att jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande särskilda utredningsmän för närvarande äro tillkallade inom jordbruksdepartementet för verkställande av utredning rörande jordbrukets ekonomiska läge samt angående de åtgärder, som må kunna vidtagas i syfte att höja jordbrukets ekonomiska bärkraft till förbättrande av deras ställning, som hava sin utkomst av jordbruksarbete (jordbruksutredningen).

Under åberopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att motionen II: 274 av herrar Olsson i Kullenbergstorp och Andersson i Grimbo, angående införande av importavgifter å fodermedel och däremot svarande restitution vid export av vissa animaliska jordbruksprodukter, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 februari 1931.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bårg, Örne, Bergman, Boman, Ericson i Oberga, Jönsson i Slåtåker*, Björnsson, Leander*, Lövgren i Nyborg*, Olsson i Ramsta, Björklund*, Olsson i Golvvasta, Wohlin*, Olsson i Gävle, Nilsson i Hörby, Åström, Ericson i Boxholm, Johansson i Krogstorp och Anderson i Norrköping.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

1) av herrar *Ericson* i Obergå, *Olsson* i Golvvasta och *Nilsson* i Hörby, som ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Hittills framkomna förslag eller genomförda åtgärder på animalieproduktionens område hava, såsom motionärerna framhållit, endast berört den organisatoriska delen av detta frågekomplex, och det är därför blott naturligt att värdet av dessa åtgärder kommer jordbruket till godo först i framtiden. I nuvarande kritiska situation är emellertid detta icke nog. Lägets allvar manar mer än någonsin till övervägande av åtgärder, som kunna leda till snabbare och mera effektivt verkande resultat.

Det har icke visat sig ogörligt att på brödsädesodlingens område bringa en efter förhållandena god hjälp. De på detta område vidtagna åtgärderna beröra dock endast en del av jordbruket och tarva därför komplettering, så att balansen mellan jordbrukets olika grenar upprätthålles. Utskottet anser sig icke här behöva närmare framhålla angelägenheten av att denna balans icke upphäves. Skulle de nuvarande hjälpåtgärderna verka därhän, att brödsädesproduktionen bleve större än landets självförsörjning kräver, då är det fara värt, att jordbruksnäringen går förlustig icke blott det stöd den tidigare haft genom tullskyddet utan även den hjälp minimipriserna för närvarande avse att skänka. Jordbrukarna finge vid sådant förhållande — och därtill under en enastående kris — bära sin stora andel av industritullbördan utan någon tullkompensation för egna produkter.

Det synes fördenskull i hög grad påkallat, att jordbruksproblemet angripes jämväl från andra utgångspunkter. Ett uppslag härutinnan erbjuda de av motionärerna framförda synpunkterna beträffande införande av ett system med införselavgifter för fodermedel. Uppenbarligen kan ett dylikt system, kombinerat med en däremot svarande restitution vid export av lantbruksprodukter, icke göra animalieexporten mera lönande, eftersom meningen därmed icke vore, att staten skulle vare sig direkt eller indirekt subventionera denna export, vilket för övrigt på grund av eventuella handelspolitiska konsekvenser på intet vis vore tillrådligt. Däremot förefaller det, som om ett dylikt på restitutionsförfarandet grundat arrangemang skulle kunna givas den verkan, att tullarna på animalier utnyttjades, vilket som bekant för närvarande icke sker.

Kraftfoderförbrukningen i Sverige belöpte sig år 1929 till i runt tal 300,000 ton, varav importerades omkring 190,000 ton i form av oljekakor, sojamjöl m. m., medan återstoden framställdes inom landet av importerade oljeväxter. Under förutsättning att man införde en tull av 2 öre per kilogram för kraftfoder och en med hänsyn till foderutbytet däremot svarande tull för oljeväxter, skulle detta tillföra statskassan omkring 6 miljoner kronor, vilket belopp sålunda bleve tillgängligt för restitution vid export av den vara här närmast kan komma ifråga, nämligen smör. Smörexporten utgjorde år 1929 cirka 25 miljoner kilogram och år 1930

cirka 28 miljoner kilogram. Den för restitution tillgängliga summan skulle alltså motsvara något mer än 20 öre per kilogram exportsmör.

Därest nu en tullrestitution av 20 öre per kilogram exportsmör infördes, blir frågan närmast hur ett så beskaffat tull- och restitutionssystem i praktiken komme att verka. Enligt vanligt ekonomiskt händelseförlopp uppstode påtagligen en tendens till ökad export; denna tendens motverkades emellertid omedelbart av inträdande knapphet på smör för inhemsk konsumtion, med den påföljd att smörpriset snabbt dreves upp mot tullgränsen. En jämvikt måste sålunda mycket snart inträda. Det inhemska priset komme följaktligen att ökas med tullens belopp eller det lägre belopp än tullens, till vilket restitutionen kunde komma att fixeras; det pris importörerna finge betala bleve däremot oförändrat. Nyttan för jordbrukarna bestode alltså däri, att de erhöle ett så mycket högre pris för smöret på hemmamarknaden som smörtullen utgör.

Denna fördel är emellertid ingalunda obetydlig. Smörproduktionen under år 1929 kan uppskattas till lågt 70 miljoner kilogram, därav inemot 50 miljoner kilogram mejerismör och resten lantsmör. Då exporten nämnda år utgjorde nära 25 miljoner kilogram, kan således den inhemska konsumtionen beräknas till 45 miljoner kilogram. Utgår man ifrån, att av denna kvantitet 20 à 25 miljoner kilogram saluföras, skulle ett effektivt utnyttjande av tullskyddet innebära en ökad intäkt för jordbruksbefolkningen av 4 à 5 miljoner kronor, vartill komme prisförbättringen på den saluförda konsumtionsmjölken.

Det ligger i öppen dag, att en anordning sådan som den skisserade måste innebära en viss belastning för den icke jordbrukande befolkningen, såtillvida att den medger utnyttjande av det tullskydd, som tillmätts producenterna inom denna gren av jordbruket. Ett konstaterande av detta får dock icke undanskymma det faktum, att jordbrukets utöware redan lida av den vida större tullböroda, som industriskyddet utgör; en utjämning framstår därför icke blott som en hjälpåtgärd i ett beträngt läge utan också som en akt av ekonomisk rättvisa.

Det av motionärerna framförda uppslaget synes alltså öppna möjlighet för ett mera verksamt stöd åt animalieproduktionen än vad hittills vidtagna åtgärder förmått lämna. Utskottet får emellertid erinra därom, att jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande särskilda utredningsmän för närvarande äro tillkallade inom jordbruksdepartementet för verkställande av utredning rörande jordbrukets ekonomiska läge samt angående de åtgärder, som må kunna vidtagas i syfte att höja jordbrukets ekonomiska bärkraft till förbättrande av deras ställning, som hava sin utkomst av jordbruksarbete (jordbruksutredningen). Dessa utredningsmän torde enligt meddelade direktiv vara oförhindrade att utan särskild anmaning upptaga förslaget till närmare granskning enligt här antydda linjer.»

2) av herr Örne beträffande viss del av motiveringen.